

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
15 Iuliu st. v.
27 Iuliu st. n.

Essé in fie-care duminéca.
Redacþiunea în
Közép-utoza nr. 395.

Nr. 29.

ANUL XX.
1884.

Preþul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Nóptea de St. George.

— Operă bufă în 3 acte. —
(Urmare.)

Actul II.

SCENA I.

Necula. Chiva.

(Amândoi ciocănesc.)

Nicolae. Una tu și una eu,
Dă mereu, mereu, mereu!

Chiva. Una eu și una tu,
Veði de ține cum me țiu!

Nicolae. Dă miere
Cu putere;
Dă mereu, mereu, mereu,
Să gătăm lucrul cel greu!

Chiva. Êtă dau mereu, mereu,
Să gătăm lucrul cel greu!

Amândoi. Hai să dăm mereu, mereu,
Să gătăm lucrul cel greu,
Una tu și una eu,
Hai să dăm mereu, mereu!
Le huzariu, le iachiuța,
Le romica, le ciochiuța
P'ale ciuta, pale muta,
Pale jungenes cucuta
Ale coca, dăba ma.

Nicolae (își șterge sudorile de pe frunte.) Lasă miere, destul am lucrat, să ne mai vedem și de alte treburi. Vorbit-ai cu Florica?

Chiva. Vorbit. Dar tu vorbit-ai cu Stan?

Nicolae. Cum nu?! Me făcuse să fluer a pagubă.

Chiva. Ba ȃeu.

Nicolae. Imi spusese că s'ar fi innecat frate-meu și pipa mea la el în gură.

Chiva. Vai de mine!

Nicolae. Și când colea, frate-meu trăiesce, și mi-a dat pipa, ecă-o (arată o pipă).

Chiva. Mărire ție, Dómne! Dar pututu l'ai înșelă cu vorba pe Stan?

Nicolae. Putut ȃeu și încă așa, de l'am remas cu o oca de vin.

Chiva. Ce are vinul cu treba noastră?

Nicolae. Bine ȃici! Intrebi că l'am putut mâná în satul vecin, ca să te-mi strice rostul p'acíci, de sérá, când voi veði cum te.

Chiva. Veði, asta am voit să te întreb și am voit să știu dela ȃeu.

Nicolae. Mánat ȃeu, și nu se va întórce decât cam pe la mieȃul nóptii, unde voi fi gátat cu tóte, dará tu, ce ai făcut cu Florica?

Chiva. Să n'aibi nici o grije de ea; până nu o voi aduce eu, nu-ți calcă ea astáȃi p'acíci.

Nicolae. Dar și me bucur, cum am potrivit de bine tóte lucrurile. Nu me va pândi nimeni. Jidovul se culcă de vreme, flécáii toȃi veghiéză comorile de cealaltá parte...

Chiva. Vei face dar după plac... și vei umplé casa cu aur și cu argint.

Nicolae. Să-ți fie gura de aur, borésă!

Bogáție, scumpă ȃină,
Ție, ție me inchin;
Hai te rog, ah viná, viná
Și sfêrșesce al meu chin!

Faraon ne ȃic cu nume,
Și am fost un ném pribég,
Rátácind prin larga lume,
Asupriȃi din véc în véc.

Nicolae și Chiva.

De batjocurá amará
Numai parte am avut,
Și de hulá și ocará,
Êr de cinsturi n'am sciut.

Bogáție, scumpă ȃină,
Vino-ni intru ajutor,
Ca și noue să se 'nchine
Céta de lingușitori.

El. Ca să am și eu putere,

Ea. Să ne scim și noi stápani,

El. Să mánânc colac cu miere
Și să beu rachiu d'al bun!

Nicolae. Că ȃeu n'ar stricá, cáci am avut destulá ostená și multá rábdare.

Chiva. Multá ȃeu.

Nicolae. Ce te gándesci tu, cáȃi ani am trebuit să aștept.

Chiva. Dór de atunci, de când te-a prins hoȃul de popá în grádiná, cu mâna pe cépá.

Nicolae. Când le-am potrivit tóte așa de bine: „Ce cauȃi, — me întrebá popa, — aici în grádiná?” „D'a-poí m'a sburat vântul, sáracul de mine”, — i-am res-puns eu. „Dar mâna pe cépá de ce ai pus?” — ȃise el. „Ca să nu me sbóre mai departe”, — i-am res-puns eu.

Chiva. Când te-a întreat însé, că cépá în sin de

ce ai pus, atunci nu i-ai putut răspunde decât : no veți haia-i haia.

Nicolae. Ei deu, și ați imi pare rău de acel răspuns prost. Dar să nu-mi uit vorba, or fi vr'o dece ani, de când pândesc în ziua de Sf. George, lungit pe erba verde la maignea unui riu, cu un ban de argint în drépta și cu un cățel de usturoiu în stânga . . .

Chiva. Așteptând mereu să veți un peșce alb . . .

Nicolae. Și să-l prind . . .

Chiva. Și să-i tai capul cu banul cel de argint . . .

Nicolae. Și să-i vir cățelul de usturoiu în cap, ér pe acesta să-l îngrop . . .

Chiva. Și când va resări usturoiul, să-l mânânci în al doilea an, ca să te faci sciutor și vèdător . . .

Nicolae. Și étă că acum un an am isbutit, ér estimp am usturoiul cel minunat și astăzi il voi mânca.

Chiva. Și vei vedé tóte, vei audí tóte. O, Dómne, prin urmare trebuie să veți tóte limbile de foc, care isbucnesc ați nópte din pământ, arétânc unde-s comorile îngropate.

Nicolae. Hi, așa deu. De haia me voi sui ați in clopotniță, ca să am o privire mai largă . . .

Chiva. Să cuprinđi tótă lumea cu ochii și să te faci mai bogat decât împératul.

Nicolae. Așa deu, borésă.

Chiva. Dar haidem să mânânci usturoiul, să nu trecă cumva vremea vrăjirii.

Nicolae. Ce dór, n'a cântat încă cocoșii ?

Chiva. Încă nu, dar nici să n'asteptăm până vor cântă. (Es améndoi.)

SCENA II.

Ifig. Dinu.

Ifig. Dîc și deu, că este așa cum ți-am spus la dta, domnule primar.

Dinu. Nu cred.

Ifig. Domnule primar, să cređi,
Dar numai ce singur veđi;
Ce ți-am spus p'al meu cuvânt,
Fie dîse tóte 'n vânt!

Dinu. Asta-ăr fi ocară deu,
De-ar căde pe capul meu.
Fiul meu cel mult iubit
Cu Florica îndrăgit!

Ifig. Fără zestre, sărăntócă,

Dinu. Chiar de-ar fi cât de bogată,
N'aș voi să știu de ea.

Ifig. Ai tot dreptul Dumnia ta.

Dinu. Drept nedrept, e voia mea.

Ifig. Ai tot dreptul Dumnia ta. (Ese.)

Dinu. Bine faci, tărtane, că te duci. Ar fi voit să me descóse Juda, să aște pricina, de ce am prins atăta ură cătră Florica. Cum nu!? Me voi spovedi tocmai unui jidan. I-oi spune taina mea, că nici până ați nu m'am lăsat de nădejdea că dór . . . că póte . . . Stana drăguța . . . acum . . . după ce este veduvă și ea, vèdan și eu . . . se va arétă mai îndurătoare cătră mine de cum a fost pe vremea dascalului . . . celui afurisit. Dómne értă-me!

Fața-mi este increțită,
Pêrul cărunțit,
Numai vechia mea ispită
Nu m'a părăsit.

Inima cea ticălosă,
Ori cât ar trăi,
S'ar simți tot drăgăstósă,
N'ar îmbétrâni.

Este gólă nebulie,
Șciú, și tot nu cred,
Fericirea din junie,
Par că tot o vèd.

Visul meu din tinerețe
De s'ar implini,
Chiar acum la bêtrânețe,
Mult m'ar ferici.

SCENA III.

Dinu, Ruhela, Stana.

Ruhela. St.

Stana. St.

Ruhela. Să călcăm ușor,
Incet, incetișor!

Stana. Par că merg să fur,
Nici să suflu nu me 'ndur.

Ruhela. Nu te teme jupânică,
N'ai de ce să-ți fie frică.
Colea este casa mea,
Poți să intri, când i vré.

Stana (zărind pe Dinu, speriată).

Ce vèd, și el pândesce,
Și el p'aici, Dómne feresce!

Ruhela. De cine te-ai speriat ?

Stana. Ean, de-acel bărbat.

Ruhela. Domnul primar ?

Stana.

De el.

Să nu ne simță, incetinel!

Dinu (zărindu-le). Tu ești Stana ?

Stana. Eu-s.

Dinu. Dar ce cați ești tãrdiu s'era ?

Stana. Dar Dumnia ta . . .

Ruhela. As, wie mi schaim par mi-se că améndoi ați venit pentru acetăș lucră. Decă vreți să ve a-jungeți scopul, trebuie să stați aici și să tăceți, apoi veți vedé, ce veți vedé. (Ese.)

SCENA IV.

Dinu, Stana.

Stana. Jupâne.

Dinu. Șciú tu ?

Stana. Ce să știu ?

Dinu. Doue-deci de ani imi pare,

Stana. Că imi dîcea fétă mare.

Dinu. Fétă tu și eu fecior!

Ca acú, în s'erbători,

Când e câmpul plin de flori,

Avui gândul să me 'nsor.

Stana. Jupâne dragă, te rog!

Dinu. Nu me jupâni, că-s foc.

Stana. Domnule să-ți dîc eu dară.

Dinu. Nu fi batjocoritóre!

Đi-mi bădică, bade đi-mi,

Căci vreau prietini ca să fim.

Stana. Prietini, dar ești supérat!

Dinu. Tóte, tóte am uitat!

Stana. Nu te înțeleg, primare,

Fie-mi asta cu erlare!

Dinu. Pré iubita mea Stăniță,

Las' să nu fi dăscălită,

Fă-te-acuma primăriță!

(Voiesce s'o imbrătoșeze.)

(S'aude un zărgăit. Dinu și Stana se spariă.)

Dinu. Ce-o fi asta ?

Stana. Mi-e frică, să fugim!

Dinu. Să ne-ascundem pân' va trece.

Stana. Să ne-ascundem, dar unde, unde?

Dimu. Colea in clopotniță. (Intră amândoi in clopotniță).

SCENA V.

Nicolae (cu un lanț și o scară). *Chiva*.

Nicolae (merge la ușa clopotniței și o lăgă). Veți așa, acum nimeni nu se va pute sui în vârf după mine.

Chiva. De ce nu m'ai lăsat să leg eu ușa și tu să te fi suit ca toți creștinii pe trepte în vârf?

Nicolae. Nu vorbi, borésă! Dór n'ai vré să fi mai cu minte decât bărbatu-teu!

Chiva. D'apoi . . .

Nicolae. Ce d'apoi, dór te indoiesci tu de mintea mea? Nu scii atunci când cu épa, cum am păcălit pe domnul judecător.

Chiva. Sciu, dar . . .

Nicolae. Ce dar . . . Când m'a întrebat domnul judecător . . .

Chiva. De ce ai furat épa, mēi țigane . . .

Nicolae. I-am respuns: sărut mânilor și picerelor, nu-i vina mea, Domnule Măria ta . . .

Chiva. A cui să fie dară, decât nu este a ta? ȕise domnul judecător.

Nicolae. Apoi — am urmat eu — decât gădesc un sfêrc de sfôră, colea printre érbă, și-l ridic, ca să-l pui bine, căci ar fi fost păcat să se pèrdă, și decât de acel sfêrc este legată o épă, și épa, me rog Domnule Măria ta, vine într'una după mine, vina mea este?

Chiva. Ce folos, că tot te-a închis!?

Nicolae. Veți-ți acum de trebă, piei!

Chiva. Me duc după Florica.

Nicolae. Aibi grije să nu me zărêscă cumva colea în vèrful clopotniței.

Chiva. Nu te teme (voiesce să plece).

Nicolae. Dar ean mai stai, să iai scara și s'o ascunđi.

Chiva. D'apoi decât ai voi să te dai jos?

Nicolae. Bine ȕici! mai bine o trag la mine 'n sus.

Écă na și ér așa,

Fa Chivuță fa,

Usturoiul l'am mâncat,

Fa Chivuță fă

Și la cap m'am luminat,

Fa Chivuță, fa.

Chiva. Écă na și ér așa,

Mēi Neculă mēi;

Nu uită de Chiva ta,

Mēi Neculă mei,

De comórá când i da,

Mēi Neculă mēi!

Amêndoi. Écă na și ér așa,

(Fa Chivuță fa,

(Mēi Neculă mei,

Lumea (ȕi ȕice vrăjitóre

Fa etc.

Mēi etc.

Mie-mi (ȕice pui de ciórá,

ȕie-ȕi (ȕice pui de ciórá,

Las să ȕică (mei,

fa.

Nicolae. Écă na și ér așa,

Fa Chivuță fa,

Las să ȕică, ȕică, ȕică,

Fa Chivuță fa,

Căci nu-mi pasă nici o chică,

Fa Chivuță fa.

Chiva. Écă na și ér așa,

Mēi Neculă mēi,

Las să-mi ȕică vrăjitóre,

Mēi Neculă mēi;

Numai să fiu sciutóre,

Mēi Neculă mei.

Amêndoi. Écă na și ér așa,

(Fa Chivuță fa,

(Mēi Neculă mei,

Când (oi da (eu de comórá

(Fa etc.

(Mei etc.

N' (oi mai fi (eu pui de ciórá

(Fa Chivuță fa,

(Mēi Neculă mēi.

(*Cortina cade.*)

(Va urmă.)

Theochar Alexi.

R e g r e t u l .

Lasărué călétóre,

Tu ce veți durerea mea;

Plecă, te rog, sbórá, sbórá,

De amor nu mai cântá!

Flutur cu aripi ușóre,

Tu ce 'n sbor treci vieța ta;

Merđi, sărută mândra flóre,

Dar de-amor nu te 'mbétá!

Vioreea ce-mi ieși în cale,

Tu, umbrită 'n frunđa ta,

Stai mai bine jos în vale

Și amorul nu gustá!

Copilițe rumeióre,

Voi ce stați l'al mamei sin,

Voi ce nu scii ce-i durerea

Ș-al amorului greu chin:

De voiți ca 'n vieța tótă

Cununi dalbe să 'mpletiți,

De-a amorului săgétă

Să figiți, să ve feriți!

Ca și voi am fost odată

Veselă și zimitóre;

Aveam raiul, lumea tótă,

Și-al speranței dulce sóre.

Ađi speranța nu-mi lucesece,

Sórele nu-mi mai rêsare;

Dorul sufletu-mi muncesece

Și regretul me omórá.

Sevasta Chirica.

Mumă cu d'a sila.

Un sălaș de țigani se luase odată la cêrtă. Și fiind că obiceiul lor este de a vorbi toți de odată, mai cu sémă când se cêrtă, de nu se mai pot înțelege, a remas și la români vorba de, când vèd câte

vr'o certy ori galeeva printre ai lor, dice ca era o palalae tiganesca.

Astfel fiind, luandu-se la certy un salas de tigan odata, strigau si racnetu, de nu-i mai puteai intelege ce vor.

Pe langa cate un sbieret esit din gura vr'unui gasper betran, audiai si cate vr'o pitigaitura de strigat a cate vr'unui cioroi baitandru, si printre racnetele arapinelor, se audia si cate vr'un glas ascuit al cate vr'unei pocite betrane si uscate.

Asa racnind si amenintandu-se unii pe altii, ocarrindu-se si injurandu-se, de trebuia sa-ti pui manile la urechi, nu sciu cum se facu ca baba clonța vrăjitoarea, o drăcoică strijită și numai cu un dinte în gură, se pomeni ca din senin, cu o scatolcă și cu câteva cal-cavuri.

Pasă-mi-te un tiganoiu voinic și viu, cum sunt unii din ei, i scapă mâna și o lovise, cam int'adins, cam pe nebăgate de semă, căci il asurdisse, se vede, cu ocările.

Bahnița bētrână țipă nu țipă mai nainte cu glasul seu cel ascuit și asurđitor, dară acum incepū a răcni din băerile mimei, de socotiai că se va sparge, mai cu semă că simțise din cotro i veniră loviturie.

Se trânti pe jos clonța, se svēcoli, răcni că mōre, și vedēnd că nu-i vine nimeni in ajutor, odată se sculă repede, o rupse d'a fuga și se opri tocmai din naintea ușei zapciului, și aci incepū a răcni din nou și a se tăvăli, de credeai, că a lovit-o năbădăile.

O intrēbă zapciul, o intrēbă zapcieresă: ce are, ce i s'a intēplat?

Ea nu respundea; dară țipă infricoșat.

Zapciul, se vede că sciea patarama țiganilor, decă vedū că nu răspunde cioroica, porunci să aducă gārbaciul.

Când audī bahnița de gārbaciul, odată se sculă drept in sus, și prinse a dice:

— Măria ta, cucōne zapciū, mână-ți-aș ecă ce și ecă ce; apoi să veđi dumnia ta, fiu-meu m'a bătut, băte-l'ar Dumneđu, de m'a schilodit. Uite, o să mor, nu mai pociu de snopită ce sūnt de bătae.

— Și care este fiul teu, cioră, că m'ai asurđit eu țipetele tale?

— D'apoi stăpāne, să trăesci, și să trăiescā cucōnița, să-mi dai un vātășel, ca să-l aducă.

Zapciul făcū semn unui vātășel și acesta porni cu gasperita cătră salas. Decă ajunse, ea arētā pe flēcāul care o lovise, și dīse:

— Uite, hāla de colo este.

Și măcar că nu erā fiul seu, cel ce o persicase, dară sgripsorōica, bala dracului, dīsesse numai așā, ca să intārite și mai cu asupra pe zapciū.

Vātășelul puse mâna pe flēcāu, și-l aduse, techermecher, inaintea zapciului, numai cât te-ai șterge la ochi.

— Cum te-a lāsat inima, fiērā spurcatā, să bați pe mumā-ta, până s'o slutesci? Nu ți-a fost fricā, haramina dracului, că te-o trāsni din cer?

Dīse zapciul și porunci la doi slujitori să-l pue jos. Unul il apucā de pēr, altul de picioare, și-l proni la pāmēt cu fața in jos.

Atunci porunci ciaușului să-i dea d'ale bune. Ciaușul sciea el de alte dāți asemenea marafeturi, și unde mi se puse cu gārbaciul, și unde imi croi pe țigan de sus dela gāt până la pulpele picioarelor, de mi-l făcū numai vinētāi.

Strigā țiganul, ca din gura șerpelui. Și se vātē. Spunea el, sārāc, că nu e māsā, că din greșelā o lovise; dar cine stā să-l asculte!

După ce il făcurā numai vergi, și sculāndu-se in sus, zapciul dīse bātutului:

— Acum eu iți poruncesc să iei pe mās-ta in spinare și să o duci acasā.

— D'apoi să trăiesci, cuconășule, mână-te-aș, dară asta nu e mama.

— Auđi, auđi, tálharul, mai are nas să-și tīgăduiescā și pe mās-a? Slujitori! puneți mâna pe dēnsul, să-i arāt eu ce va să dīcā să se lepede de părinți.

Bietul bātut, decā auđi unele ca astea, nu mai dīse nici bleau! inhātā pe strigōica de harapinā in spinare, și pe ici ți-e drumul, na, na, na, cătră șatrā.

Intālindu-se cu prieteni d'ai lui, aceștia incepurā a-l luā in rīs. Unii i dīserā:

— Da ce faci, mē Danciuule, de te lupți cu hārea aia spurcatā să o duci in spinare?

— E mama, veđi.

— Ce fel de mās-ta?

— Așā dīce cuconul zapciū.

Altii erā i da ghes să o arunce jos.

Bietul țigan siliā să ajungā mai iute la șatrā, și arētānd inapoi cu degetul cel mare, respundea:

— D'apoi cum nu? Ia spuneți coconului zapciū, să vedem tot așā dīce și el?

Și de unde bietul țigānoi suferi o bătae sor cu mōrtea, cam pe nedrept, apoi se alese și cu mumā, o strigōicā de bētrână rētāciōsā, și cārtitōre, și cicālītōre, pe care mai bine ar fi dat'o dracului de pomanā, decāt să o pōrte in spinare.

P. Ispirescu

culegētor-tipograf.

Bibliografie.

— „Dorin“, dramă in 5 acte și in versuri, de Vasile Rusanescu. București, tipo-litografia Dor: P. Cucu, bulev. Elisabeta, 1883. Prețul 2 lei. —

Literatura noastră dramatică se află încă numai la început. Avem câteva produceri originale, dar acele nu sūnt la înălțimea ca să le putem pune alături cu scrierile de acest gen ale literaturilor străine. In cele mai bune ce avem, numai limba ne incântă: va să dīcā, indatā ce s'ar traduce in limbi străine, ș-ar perde farmecul. Nu avem piese dramaticesce bine compuse.

Causa acestei sārācii, este nu numai lipsa talenteilor mari, de cari și in literaturile străine numai puține se găsesc, dar totodată și mai cu semă lipsa de incurajare. Astfel și puținele talente câte avem, se descuragēzā și se retrag de pe terenul acesta.

Teatrul Național din București, fundat să implinēscā o misiune naltā, nici la patru-đeci de ani dupā intemeierea sa nu-și atinge vocațiunea. Și decā nici acolo nu sūnt spriginiți autorii, unde să mai caute acestia adăpost?!

Intocmai ca literatura noastră dramatică, așā și teatrul cel Mare din București se află numai in anii prunciei. Ba, incāt privesce teatrul numit, pré ușor am pute constată o decadență. Mai de mult acolo se jucau piese seriose, cele mai de frunte produse ale literaturilor străine, scrieri clasice și menite d'a nobilitā gustul: astāđi domnii „artisti“ iși cautā numai de interesele lor materiale și jōcā numai piese spectacolōse, care le fīgăduese vinit sigur. Unde se represintā tot „Rosa magicā“, „Fēta aerului“, și altele de aceste, acolo nu pōte fi vorba de artā adevēratā, acolo nu-și gāsesc scut literatura dramatică naționalā.

Aș putē să scriū mult despre sujetul acesta, căci petrec cu atēțiune conducerea teatrului Național din București, dar nu vreu să tratez cestiunea acēsta numai așā in trecāt. Pōte că voi reveni de altadatā; de cumva pān'atunci altul nu va luā cuvēntul. Căci in

Pipa moşului.

adevăr, ar fi foarte de dorit să se discute odată cât de serios și afacerea acésta. Acuma însă să revenim la scopul acestor șire!

De și autorii noștri dramatici nu sînt incurajați de fel, totuș vedem ivindu-se în literatură din când în când și scrieri dramatice. Ce să facă bieții autori? Dacă au inspirațiuni dramatice, nu le pot sufoca pe tóte, ci le scriu și le — publică în țiare séu în broșure.

O asemenea publicațiune este și aceea de care voim să ne ocupăm cu ocaziunea asta. Dl Vasile Rusanescu, care a scris mai multe poesii și o poemă eroică, de asta-dată ș-a încercat talentul urcând cel mai înalt pisc al poesiei, presintându-ne o dramă în versuri.

Lucrarea dsale pòrtă titlul de „Dorin”. Acesta e numele eroului piesei. Dorin, un fiu de păstor, a fost crescut la Bucuresci de proprietarul moșiei. Acolo el s'a cultivat și a ajuns poet. În urmă însă boerul a murit și moșia lui s'a vëndut. Dorin se rentòrce în satul seu, desilusionat și cu niște idei posomorite, cari se termină prin aceste cuvinte:

O! de-aș fi stat acasă, în timp de dece ani,
Aș fi 'nvêțat morală mai multă 'ntre ciobani,
De ce nu-mi cădea carnea, la vermi să fi fost prédă,
Când părăsii comuna ș-a tată-meu ogradă!
Din care pentru fală stăpânul ăstui loc
Luatu-m'a să-mi facă și mie vr'un noroc ...
Noroc, dar n'avui parte, că 'n urmă sărăcise,
Ș-apoi prin a lui mórte cu totul me ucise.
Mult timp i-am plâns pe urmă, ș-apoi venii aici,
Să scap d'atâtea chinuri, să scap de inamici.
O! suferii destule, n'aveam la fòme pâne!
Ades dormiam pe strade la colțuri ca un căne.
Plângeam ca cerșitorii de cei mari huiduiți ...
Ah! decă n'ar fi fòmea și hoții-ar fi cinstiți!

Ajuns acasă în miserie, se face păstor éráș în locul părintelui seu (Vijelie) bêtrân. Fiica (Florica) noului proprietar (Temelie) al moșiei se preumblă odată pe câmp cu confidenta sa (Safică) să culégă flori și cu asta ocaziune întêlnește pe Dorin, pe care l'a cunoscut în Bucuresci; însă Dorin se preface că nu-i acela; féta îl chiamă să le conducă în sat să nu rătăcescă. În urmă Dorin ne mai putënd resiste, recunòsce că este el, acela care la Bucuresci a iubit pe Florica și care acolo a fost iubit de dênsa.

Intr'aceste însă zăpciul (Brusturescu) plâsii peți pe Florica. El doriá să se 'nsóre iute, căci creditorii îl siliau. Mama (Uța) se și invoesce, dar féta nu vré odată cu capul. În urmă ea mărturisesce mamei, că iubesc pe un poet. Mamă-sa i răspunde cu dispreț:

Poet?... Ce pròstă ești!
Poetii mor de fòme pe strade 'n Bucuresci.
A fi poet, Florico, se chiamă sărăcie,
Și nu vren să-ți legi capul cu dênsa pe vecie.

Florica însă o intrerumpe:

Poetii n'au avere, ș-aruncă și ce au,
Căci lumii și vieții ei alta formă dau.

Părintele fetei nu vré să o siléscă a se mărită după Brusturean:

Decât din țiuva nunții s'o veđi cerënd divorțul,
Mai bine las-o, frate, ca să-și alégă so ul.

În urmă însă nu se opune nici el.

Brusturescu are dar invoirea părinților, numai a fetei i lipsesce. Atunci intră fosta lui amantă (Elisa). Părinții intrébă: ce este? Brusturescu răspunde cu grăbire: „Sêrmana, e nebună!” Elisa esclamá:

La trei copii e tată, mișelul!

Brusturescu izbutesce însă să ducă de acolo pă-

rinții, și dă ordin vătășelului să lege pe Elisa și s'o ducă la primărie. Ordinul se esecută întocmai.

Intr'aceste Brusturescu află că Florica iubesc pe Dorin, deci în nóptea următoare îl arestéză tocmai în momentul d'a avé o întrevedere cu ea.

Până când Dorin e 'n temniță, móre părintele seu; Brusturescu ucide vătășelul, căci acela i scie secretele; nevêsta acestuia nebunesc; tot Brusturescu străpunge cu pumnalul și pe Elisa, dar ea nu móre; Florica fuge în temniță la Dorin, acesta gândind că vine Brusturescu, o străpunge, ea móre; Dorin se omóră și pe sine. Brusturescu remâne astfel fără mirésă și fără zestre. Safica nebună incheie spectacolul cu cuvintele:

Sunt mulți tâlhari în lume și trec de ómeni buni!

Precum se vede din acésta schiță, autorul au grămădit în piesa sa o mulțime de scene pline de sensațiune. Atâta e tot ce se pòte dice despre acésta lucrare. Ea are unele părți binișor cugetate, dar ca un ce întreg nu corespunde titlului de dramă. Ce este dară? O istorióră de amor în versuri. Deci nu-și pòte reclama o critică dramatică. Nici nu ne vom ocupa dară de ea mai pe larg din acest punct de vedere.

Însé și ca istorióră în versuri lasă mult de dorit. Autorul nu are destulă tãrie d'a ne infăoșă caracterele și situațiunile. Nu este destul de meșter al limbei, ca să ni-o arate în tóte nuanțele ei; tóte persónele lui vorbesc aceeaș limbă, ceea ce indică o nenaturalitate, încât nu credem ceea ce ne spun persónele.

Versificațiunea în multe locuri e pré silită. Intr'un loc (pag. 11) autorul face un cuvênt nou: „umflet”, pentru că i-a trebuit o rimă la cuvêntul „suflet”. Tot din acest motiv dice (pag. 14) „lăcăt” în loc de „lăcăt”, dar atunci n'ar rimă cu „trecăt”.

Un exemplu comic al căutării de rimă este și aceasta: (pag. 87).

Dar dumniata tăcută steteai ca pétra 'ntéiu,
Și nu aveai nici focul carbunelui de teiu.

Din mulțimea de șire, cari sună nenatural, étă vr'o doue:

Și 'ncet p'a dênsei scară ... (pag. 11.)

Și n'aș dori afară d'aici să mai fiu dat ... (54.)

Vinitu-mi-a în cap,
Curënd d'a ta creanță prin zestre să me scap ... (56.)

Ia spune-mi unde-aséră ai fost plecat d'acasă? (72.)

Concluziunea ce facem este, că literatura noastră beletristică n'a căștigat nimica prin acésta piesă.

Spinu Ghimpescu.

Cânteece și strigături.

(Din Bănat)

I.
Brunță verde, flori de nuc,
Vai, mândruță, vai!
Eu de doru-ți me usuc,
Tu nici grijă n'ai.

II.

Frunță verde de dudêu,
Eu me usc de dorul teu,
Me usc umblând pe piciorce,
Pe tin'nici capul te dóre.

III.

Frunză verde și o fragă,
Te iubesc mândruță dragă,
Te iubesc cu nebulie,
Dar ved, cât îți pasă ție.

IV.

O, Ieliță, Ielișoră,
Ochii tei me bagă 'n bôlă,
Sprincenile ér me scôlă.

V.

— Mărită-m'aș, mărită!
— Nu sciu cine te-a luá,
N'ai nici ôlă, nici fedeu,*
Vai de măritișul teu.

VI.

Dragu-mi-i ceriul 'norat,
Și feciorul ne 'nsurat.
Dragu-mi-i ceriul cu cétă,
Și feciorul cu mustetă.
Dragu-mi-i ceriul cu stele
Voinicul fără muiere.

VII.

Adă dómne luna 'n nor,
Să vină cine mi-i dor.
Adă dómne luna 'n prag,
Să vină cine mi-i drag,

VIII.

Langu-i drumul Crișului,
Dar mai lung al dorului,
Drumul Crișului se gată;
Al dorului nici odată.

IX.

Frunză verde de bujor,
Vai de maica cu fecior,
Cât trudesce până-l crește
Și împératu-l cătănesce.
— Cătănire-aș, cătăni,
Numai pușca de n'ar fi,
Pușca și oșelele,
C'acelea 'mi rup șelele.
Réu me dóre mamă 'n pept
De pușcă și panganet.**
Réu me dóre mamă 'n spate
De curele 'ncruciate.
Sui măicuță 'n dél la vie,
Să veđi domnii cum me scríe,
Cu penițe de cocoș
Să me ducă din Logoj.***
Sui măicuță 'n dél la cruce,
Să veđi domnii cum me duce,
Pe drumul Ardealului,
Cătănă 'mpératului!

X.

— Tu te duci bade sărace,
Dar cu dorul teu ce-oi face?

— Face-vei mândruță bine,
Că nima mea-ți remâne,
Ia-o și o pune bine
Și-o sădesce prin grădine.
Prin grădine la umbră
Și-o adapă din guriță.
De-i vedé că vestejesce,
Nu mai trage de nădejde;
De-i vedé, că va 'nflori,
Să scii mândră c'oi veni.

XI.

Frunză verde-a mărului,
Nu crede feciorului,
Că fecioru-i mare căne,
Face mai mult réu ca bine.
Vine séra, te iubesc,
Điua 'n sat te povestesc.

Petru Barbu.

M o r f i o m a n i a .

Doctorul Zumbaco a făcut o însemnată comunicare congresului medical din Atena asupra morfiomaniei, adevărată asupra întrebării abusive a morfinei în injecțiuni subcutanee repetate în fie-care și în timp de luni și chiar de ani. Acestă metodă inventată într'un scop terapeutic din cele mai laudabile, a devenit, în mâinile câtorva holnavi, o pasiune, un adevărat viciu.

Acest viciu a început a se răspândi în Oriente, unde face concurență opiofagiei. În Grecia și 'n Turcia, medicii au totdeauna în busunar unul său mai multe clistire precum și o soluțiune de clorhidrat de morfină și favorizează morfiomania distribuind în drépta și 'n stânga binefacerele somnului în vizitele lor dîlnice. Ce e mai mult, după comunicarea mea, — ăice d. Zumbaco, — trei confrăți asistând la ședință mi-au mărturit că-și fac ei inșiși, de doue său de trei ori pe đí, injecțiuni de morfină*. Farmacistii abuzéză și dênșii de acest medicament.

Musulmanii ieu în fie-care đí o dosă de opium, din ce în ce mai mare, sub formă de pilule. Persónele aparținând clasei nalte își fac în fie-care an o proviziune de opium pe care o primesc d'a dreptul dela Kara Hissar, lângă Smyrna. Persóne, aparținând mai cu sémă clasei uleralelor, adevărat erudiților în teologie, ieu regulat în fie-care đí 1 până la 3 grame de opium. Multămirea imensă a linisei depline, — ăice doctorul Zumbaco, — fericirea nesfirșită d'a simți un fel de amórtire generală care stăpănesce toți mușchii, tóte funcțiunile intelectuale și 'n sfirșit perspectiva unor visuri în care substanțele afrodisiace asociate cu opium fac să figureze une ori scene lascive; tóte aceste bunuri promise și adese dobândite prin pilulele narcotico-afrodisiace corespund atât de bine naturei orientale, în căt opiofagia va fi greu de combătut cu succes. Astfel, există la Stambul o cafenea anume pentru opiofagii din clasa de jos, care se duc în timpul đilei pentru a gustă plăcerile nespuse ale acestei fericiri pământesci.

Pen'ru a atenuá efectul hipnotic al opiumului, teriachii său opiofagii iau, un sfert de cés după ce au inghițit holurile cu opium, una său doue cesci de cafea neagră și reușesc astfel a sta deștepți, ne mai resimțind din opium decât un simțiment plăcut de lene voluptóasă.

Dar musulmanii se dedau și morfiomaniei. Doctorul Zumbaco a vėđut adese-ori ómeni din societate în posesiunea unui arsenal întreg de mici instrumente de

* Fedeu = căpac.

** Panganet = baionetă.

*** Logoj = Lugoj = Lugoș.

injecțiune și cari aveau în totdeauna, grație medicului lor, o soluțiune de morfină capabilă să-i otrăvească. „Dămine elegante împing bunul până a-și face giuvaeruri cari ascund un clistir imperceptibil și sticle artistice destinate a conține soluțiunea fermecătoare! La teatru, în lume, ele dispar un moment, seu pândesc momentul favorabil pentru a-și injecta o soluțiune morfinată“. Doctorul Zumbaco a văzut la Constantinopol morfiomani cari au atins progresiv doza de 70 centigrame de clorhidrat de morfină pe zi. Dosa măsăimă însă, ficsată de farmacopee, nu e decât de 2 centigrame pe zi.

Opiofagia este rară în Occident. Cu toate acestea, doctorul Zumbaco a văzut la Salpêtrière o femeie care luă în fie-care zi 20 de grame de laudanum de Sydenham. Dacă i se suprimă această dosă, ea intră într'o agitațiune extremă, nu mai mănăcă, nici nu mai dormia și eră într'o turburare continuă.

Pentru d. Zumbaco nu există deosebire mare între opiofagi și morfiomani din punctul de vedere al efectelor patologice. Cu toate acestea, opiofagia pare a lucra mai încet decât morfiomania. Opiofagul cade din ce în ce mai mult în amorteală; energia, activitatea sa scad din zi în zi; el și-ar petrece bucuros tot timpul în liniscea cea mai deplină, de care are cea mai mare nevoie; mușchii sei slăbiți nu mai pot rezista ostenelei; pupilele sale contractate trădau o stare de somnolență permanentă a creierului, care a pierdut orice aptitudine la lucru. Concepțiunea este încetă; gândirile vesele și plăcute fac loc ideilor triste nemotivate. Facultățile afective dispar; egoismul șterge încetul cu încetul orice simțimint. Caracterul devine înăspriț în așa grad, încat în Orient o proverbă dice de omenii rău dispuși: „E un terachiou care nu și-a luat opiumul“.

Aceste sunt efectele produse prin abuzul opiumului; dar aceste efecte sunt mult mai grave în morfiomanie, care produce într-o siere a puterilor fizice și morale, o adevărată degradare a ființei umane. Bolnavii nu mai au nici voință nici liber arbitru și pot să îndeplinească actele cele mai violente decât sunt lipsiți de morfină la orele obișnuite a injecțiunilor când economia reclamă o nouă dosă de otrăvă în locul celei eliminate.

Efectele imediate ale injecțiunilor la morfiomani, variază: la unii, morfina moderază și calmază sistemul nervos esaltat prin lipsa alcaloidului în organism; la alții, din contra, le este un stimulent și face să dispară amorteala și buimăcăla obișnuită. În otrăvirea cronică prin morfină, mărtea vine într'un mod lent; dar ea pôte să se întempe și în mod subit și să urmeze unei syncope.

Doctorul Zumbaco compară morfinismul cu alcoolismul. Există în adevăr o beție morfinică comparabilă cu beția alcoolică. Diferitele turburări nervoase: halucinațiuni, manie etc., produse prin abuzul morfinei pot rezulta de asemenea din întrebuițarea necumpetată a bețurilor alcoolice. Există un deliriu morfinic după cum există un deliriu alcoolic. Morfinomanii sunt deci naște adevărați bețivi speciali. Ca și dipsomanii, ei au stare să renunțe la pasiunea lor. Împingând pe unii morfinomani la întrebuițarea și chiar la abuzul bețurilor alcoolice, ei pot fi scăpați de patina lor. Se substituie atunci o beție unei alte beții. Pe de altă parte, sunt persoane cari au renunțat la vechiul lor obicei d'a se îmbeta cu vin seu cu alcool din țiuu în care ele au început a se îmbeta cu morfină.

Din punctul de vedere therapeutic, nu trebuie să se suprimă nici odată în mod bruscat întrebuițarea injecțiunilor la morfiomani. Căci, ca și la dipsomani, părăsirea imediată a substanței îmbetătoare pôte să

turburări grave ale sistemului nervos și pôte chiar provoca esplosiunea delirului celui mai violent. Tratamentul consistând într'o scădere progresivă a dozei, produce cele mai bune rezultate. Dar vindecarea reclamă adese ori mai multe luni pentru a fi deplină.

Din punctul de vedere igienic, pentru a preveni morfinomania, doctorul Zumbaco consiliază pe medici să nu prescrie injecțiunile de morfină decât într'un mod trecător și cu cea mai mare băgare de seamă. În fapt, medicii și farmacistii sunt aceia, cari punând fără măsuri morfină la dispozițiunea clienților lor, i fac morfinomani.

În Franța, morfinomania nu pôte să se producă decât cu complicitatea unui medic seu a unui farmacist. Acum câteva zile, tribunalul corecțional al Senei condamnă pe un farmacist fiind că favorisează astfel viciul clienților sei.

L. E.

Idei și principii economice.

Organismul societății nu este lucru ușor, a întinpinat și întinpină greutatea cea mai mare. H. Corey dice, că totă istoria nu e alt-ceva, decât un raport despre nisuințele celor mai puțini, însă mai tari și mai avuți, pentru a împedeca pe cei mai mulți — însă mai săraci, a se organiza spre a deveni stăpâni peste forțele naturii, adevărata avuție.

Acăsta organizare se exprimă prin dezvoltarea puterilor individuali, autonomia și independența societății.

Ori-care guvern are datoria să protegă munca națională, căci prin acăsta ridicându-i valoarea, i potențiază puterea de a cumpăra muncă streină.

Turcia și Egiptul au cădut economicese și politicesce, fiind că concurența streină (engleză, francesă) au șleit puterea de a cumpăra, adecă munca națională ne-fiind protegiată, fu devalvată și nimicată.

Munca națională la noi încă e aprôpe desprețuită prin concurența industriei streine, care ucide centrele noastre locale și duce banii din țără.

Nici un popor, nici o țără nu e în stare a face pași serioși spre civilizațiune, fără a nu fi pus mai înainte fundament la un progres economic.

Adevăratul progres economic cere ca prețul produselor prime să crească, eră prețul fabricatelor să scază.

Hărtia trebuie să scază în preț, și să crească prețul sdrențelor. O fabrică de postav meliorată eftinesce prețul postavului, și în aceeași măsură trebuie să crească al lănei etc.

În țările economicese cădute, cum e și la noi, vedem contrariul dela acest principiu; când avem multe ceriali, ne innecăm, cum se dice, în unsorea noastră.

E părere greșită și tot odată egoistă aceea, că banul nu ar avé, nu trebuie să aibă caracter național.

Banul, fie ca mijloc de schimb, fie ca și capital, are cel mai însemnat rol în economia națională. Banul e pentru comerț aceea, ce este uleiul pentru o mașină, fără care roțile nu s'ar puté învêrți și fabrica, nu ar puté funcționa cu ușurătatea recerută.

Banul seu capitalul de bani streini servese intereselor streine, țără debitoare plătesce dobândi după capitale streine, care es din țără și prin acăsta se micșorează puterea de producțiune. Turcia și Egiptul sunt vie și triste esemple, care furé îmbrăncite de capitale naționale francesă și engleze, în numele principiului, că banul, industria și comerțul nu au naționalitate.

Ioan Roman.

Dela Vălcele.

Ț-am promis, domnule redactor, că-ți voi scrie despre petrecerea mea la vestitele băi dela Vălcele séu Előpatak. Și acuma caută să me țin de vorbă. Cu plăcere fac această, căci astfel mi se ofere ocaziunea, d'a conversa și eu in salonul „Familiei”.

Aș fi făcut-o mai de mult, însă după ce am venit aici, au început niște ploii, cari au ținut atât de mult și ne-au dis gustat într'atăta: încât eră p'aci să-mi impachetez giamentanul și să me duc a-mi căută desfătare sub altă climă mai plăcută și mai dulce.

In urma urmelor însă, spre bucuria noastră și a dlui antreprenor, timpul s'a schimbat, fețele s'au inverselit, petrecerile au început și ôspeții s'adună din tôte părțile, încât ai o adevărată plăcere d'a privi lumea ce se preumblă pe promenadă dimineța și de cătră séra.

Durere, numai in acest timp ne putem preumblă, căci in restul zilei caută să ne retragem in odaie, fiind că in deceniile trecute nime nu s'a ingrigit, ca lumea bolnavă să aibă aici și vr'un loc umbros, unde să se revenescă de arșița sórelui.

Asta lipsă e ceea ce la Vălcele m'a surprins, când am sosit aici. Cine ar fi cređut, ca niște băi atât de cercetate, unde s'a adunat tódeuna atăta lume și unde s'a cheltuit mii și mii de galbeni, să n'aibă o promenadă cum se cade?! Dnii proprietari n'au pré avut grige și de această trebuință de prima ordine, și numai in anii din urmă s'au făcut o innoire favorabilă in direcțiunea această. Acuma însă arborii sânt încă mici și numai atunci ne putem preumblă in umbră, decât sórele a apus.

Antreprenorul actual dl Neurihrer face însă tot spre a mulțami pe ôspeți. Ajutat in asta privință de medicul băilor dl dr. Sigismund Schwartz, se speră, că in câțiva ani Vălcelele vor deveni, ceea ce pân'acuma n'a fost, un adevărat loc de cură.

Și merită să devină, căci are niște isvóre escelente, cari mai ales pentru bólele de stomac sânt admirabile. Asta ne esplică și cauza, pentru care bolnavii in deceniile trecute, in lipsa mare a confortului, n'au pregetat a peregrinã aici.

Ca in tóți anii, așa și in sesonul de acuma, majoritatea ôspeților se compune din Români. Mai puțin din Ardeal, mai mulți din România. De aceea ori in cătrău te întorci, pretotindene auđi vorba românescă; sânt oteluri unde se servesc anume bucate românesci, dar aceste sânt cele mai pipërate.

Oteluri sânt multe, mai elegante și mai simple, conform prețului. Am făcut un ocol prin ele. Atâte in scripțiuni ba să mai veđi. Nu degéba a đis dl Alexandri, că romanul e născut poet, căci ș-aici tóți părții sânt plini de versuri românesci. Mi-am decopiat unul:

Femeia la ochi căprie
Rar ține la casnicie.

Cea cu ochii ca de mure,
S'o păstrezi să nu ț-o fure.

Cea cu ochii de cicóre
S'o iubesci până țe móre.

Ér pe cea cu ochiul verde
Fericit cine n'o perde!

Nu voi notá aici și numele autorului, căci póte că nu a aspirat la publicitate. Dar, precum vedeți, rimele sale au haz. Voi însemná însă, că datul inspirațiunii e 12 august 1883. Interval destul de scurt, pentru de a nu perde de atunci pe „cea cu ochiul verde”.

De aceste sânt multe pe aici și acuma. De aceea nu e mirare, decât cineva se inspiră și face versuri — pe păreți. Asta e cauza, pentru care se arangéază adeseori și petreceri sociale. Aceste mai tódeuna rees bine și cei ce iau parte, duc suvenirii plăcute.

Eu unul, care am renunțat danțului, petrec timpul meu studiând societatea. Luceul e mare și in privința asta esceléază damele române de dincolo. Multe din ele pórtă costum național, altele însă vor să fie „ca lumea”. In o privință însă séménă: tóte converseză tot franțozesce.

Ungurii fac din contra. Aici și aceea vorbesc tot ungresce, cari acasă se servesc de limba nemțescă séu de cea — ovreiescă. Este interesant a vedé această întâritare. Asta-i moda timpului presente.

Nóptea câte un cavalier dá serenadă cutării cocoșite și 'n dimineța următoare asta e tema conversațiunii pe promenadă. Etă și acuma începe una. Musica cântă... Dar despre musică este mai bine să nu vorbim!

—c—

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 8/20 iulie.

(Cernăuții, alegerile de deputați, iarmarocul St. Petru.)

Eu-s Cernăuțian și-mi cunosc bine Cernăuțiul. Ca mic il percurgeam n crucei și de-alungul și mi-aduc și acú bine aminte, cum eră el atuncia și cum e acú. S'a schimbat de atuncia mult séu ba? Da! Acú se rădică ziduri mărețe, ce se đic in de comun palaturi, de și căsuțe nici ca la sate se găsesc și acú destule. Un aspect frumos trebuie să aibă dară Cernăuțiul. Un frumos palat și ér unul, dară vis-à-vis o căsuță din secolul trecut, in mijlocul unei grădini; o casă cu doué etage pe lângă o casă de un rând, apoi o casă cu un etagiu și așa mai departe. Acesta-i aspectul Cernăuților, inbite cetitor, decât nu l'ai veđut; de l'ai veđut, ai să veđi și mai mult.

Oteluri minunate au și Cernăuții, cu tóte comoditățile, dară și cu prețurile à la Viena și Paris; însă se găsec și oteluri mai mici, cari sânt situate in părțile de vale ale orașului. Otelurile aceste puțin se disting de cărcimele din satele țerii, dară au mai multe comodități.

Dughene avem destule in mijlocul orașului, și intru nimic nu se disting de dughenele din Viena, afară că concursul reteză numele cele vechi și le inlocuesce cu noue. Dughenile și băcăniile sânt jidovesc, și rar se găsesce o firmă crestină: încât sâmbéta nu se póte cumpără nimica. Jidanii sânt ômeni fórte practici. Cu nimică încep și ajung cu nimică la mare avuție séu la recóre, unde întreținuți pe spesele statului au destulă ocaziune a se recugetă asupra planului lor comercial dintr' întéiu réu priceput. In dughenile acestea capétă omul totul și găsesce totul, ce cere. Și aiciia ne apropiam de Viena, și intru câtva séménam metropolei. De aceea s'au scumpit fórte casele și cvartirele. In privința asta Cernăuțenii sânt fórte sumeți, și nu-i mirare, că tot cer iluminăția cu gaz și canalizarea orașului.

Grădini de petrecere avem destule. Séra cântă musică in ele și Cernăuțianul șede sumeț la un păhar de bere, sorbind cu plăcere aerul cel sănėtos de pe arborii mici ai grădinei. Sântem oraș mare și aer bun n'avem. Câte odată rătăcesce la noi vr'o musică ro-

mănescă din Moldova, și apoi se auzi cântecele românesci ! Țiganii devin de odată aici renumiți muzicanți, publicul absorbe cu cea mai mare afecție fiesce-care cuvânt din gura lăutarului. Noi Românii ne mandrim, că avem muzica noastră națională. Hora, cântecele de dor, cum le cântă lăutarul, nici nu se aud cândva pe aici. Și lăutarul scie asta, vocea lui afectată arată în destul.

Avem și o grădină publică, foarte mare, în apropierea orașului. Cine o vede, ar crede că arborii ei sînt niște pomi seculari, căci aspectul lor e minunat. Un lac nu prî curat recorește lăuntru ei, de aceea însă cresc foarte frumoase flori. Cernăuțenii se primolă prin stradele din lăuntru al grădinei, pe când ecuipagele și căruțele percurg drumul cel lat de pe marginea grădini, unde se primblă și cătanele și slujnicele. Mai ales duminicile și sîrbătorile împoporează grădina, unde se află cea mai frumoasă curună de dîmne și domnișore. Dimineața dela 6 ore se primblă bolnavii cu baterii de sticle de ape minerale; studenții se află retrași în tufișe de unde se aud numai blînde șopte și mierături. Tinerimea, viitorul țerii, învîță pentru esamene.

Lângă grădina publică e situată toluca numită „Pulverthurm“, dară fără turn de praf, de unde se aud tîbe bătînde. Soldații se exercităză.

Acesta-i aspectul Cernăuților de astăzi.

*

De vrei, cetitoriule, să vezi Cernăuțul mai de aproape, intri în sala magistratului. Sîntem naintea alegerilor pentru dieta Bucovinei. De trei zile Cernăuțul e în neastîmpăr. Candidați și contracandidați se infățîșeză și dispar ca fantôme, pînă ce unii izbutesc a se introduce și a fi primiți de alegători. Urmază orații peste orații, unde se promet multe, spre a nu se ține nimic. De nu pîte un candidat să nimicîscă pe al seu contracandidat, partisanii lui născocesc fel de fel de minciuni de a-l descredita.

Jidanii sînt un popor minunat. Indolenți pînă ce n'au drepturi politice, dar apoi cu atîta mai invăpăiați. Dughenile și cărcîmele se golesc și pîrciunarii sînt toți adunați naintea magistratului. Și ei sînt înțeleși totdeauna cu candidatul lor, care de regulă e Nemi. Pentru acesta se lupă jidanul și el de regulă se și alege deputat, căci Cernăuțul e oraș jidovesc.

Intrasem și eu în sala magistratului să iau parte la alegeri. Sala era plină de alegători. Românii burgheși ședeau sumeț în băncile salei, era Jidanii iute la fire incolăciți în grămădi incungiurau mîsa comisiei. Se citiau alegătorii, și fiesce-care alergă la mîsă, să-și deie votul. Jidanii se opintiau, să nu fie trecuți, dară Românii din suburbie tot șed. Numai din când se scolă ei de pe o bancă, cu mîni puse pe pept și ascuțit urechile, și era se aședă. Atuncia cealaltă bancă se scolă și ascultă și așa necontentit schimbându-se. Numai când se citește câte unul din ei, răspunde în gura mare un „her“ și alergă iute spre mîsa comisiei.

Am vrut să-mi dau votul și eu, dară n'am căpîtat legitimația, căci m'au ținut încă mincra. Protestez ca ampioiat și ca om peste 30 de ani și în urmă capîet. Așa-i norocul omului câte odată ! Unul cu 20 de ani se pare peste 36 de ani, era altul cu 31 pare a fi numai de 23 de ani. Mi s'a întîmplat nainte de doi ani într'un orașel, unde stam ca ampioiat, să nu fiu invitat la o petrecere, căci bîtrînul casei obiectă casnicilor sei, că ori de am „bacalaureat“, ceea ce să me fi descreditat mult la duducele din casă. De atuncia imi cam sbrîșesc fața, întind musteța, dară tôte-s însădar !

Tîrziu s'era se termină alegerea și țericții aleși se primesc cu felicitări din partea alegătorilor. Muzica și făclieri cu torțe percurg apoi stradele s'era tîrziu într'un onorea nou aleșilor.

*

Dară ne aflăm și în ajunul iarmarocului anual din Cernăuți : Sânt Petru. Partea cea din vale capîță aspectul unei colonii. Corturi și colibi de scînduri se întind peste o jumătate de oră pînă în sus pe toluca „Pulverthurm“. Fiesce-care colibă are altă marfă, și câte odată marfă bună, dară de regulă marfă rea. Aici găsesci lucruri de orfeuriară, acolo mai multe mese pline de jucării pentru copii, foarte multe numai cu umbrele, stoffe și postavuri.

Ne apropiăm de piața lui Iosif : aici e magasia de olărie silesiană și hămacă, într'un adevăr obiecte de o rară frumusețe. Lângă astă magasie însă află donițe, prîste, căruțore și olăria bucovinîna, asemenea prostă. Apoi se găsesce reprezentată pictura bucovinîna, unde se află mai multe iconițe sante a căror față și nas sēmîna unui cerc, tras cu multe linii ; dară fiesce-care sânt și sântă are straiu roșu. Mai jos se află depozite mari lungite pe trotore de lînă de oie și pînză albă, naintea căror stau și șed cu mutre tare seriose și gînditore țeranii și țerancele, dînd din când în când cu mîna în lînă, spre a o scormoli.

Ne apropiăm de tîrgul cailor și vitelor. Cară peste cară sînt în cea mai mare neorînduclă. Urmază căteva barace. În lăuntru șed mai mulți țerani, ce bat necontentit cîsele de o pîtră. Jidanul șede în prejma lor și caută cu sumeție la ei. Țeranii tot cîrcă cîsele și par a nu se increde așa ușor în ferul jidanului. Sînt plugari Români, ce-ș cumpără cîse pentru gospodăria lor. Într'o altă colibă se află restaurația țeraurilor, primitiv arangiată. Imbulzela tot se mai măresce, dar tîrgoveții se răresc ; cu atîta mai mulți sînt țeranii și jidanii.

Jidanii șed și stau cu cea mai mare prietenie între țerani și le povestesc nu sciu ce, ce are aerul, pare că le-ar ține prelegeri economice. Țeranii stau s'eu șed cu incredere și boldesc ochii ori în pîmînt ori pe vitole lor, ce le au de vîndut s'eu de cumpărat. Carăle se mișcă necontentit și de nu ia cineva bine sēmă, de odată se vede incungiurat din tôte părțile. Și vitolele nu s'tôte ca bun nărav. Se pîte întembla, ca omul să pîțescă vre-o mică atingere cu ele. Ragetele vitelor cornute cum și nechiezatele cailor se schimbă într'o armonie minunată și omul pare a deveni încîntat de aceste expresii ale naturei.

Se vede o grupă de ômeni, în mijlocul căroră stă un Jdan asudat de multă vorbă, unde după aparența lor se face un contract. Bada Tóder rădică mîna și lovesce cu vivacitate palma jidanului, ce tresare, de nu de bucurie, cel puțin de lovitura cea grea a agriculturului, dicîndu-i : „plătesce adalmaș !“

Mai jos alergă un jidan ținînd un cal în mîna într'un cerc, falfîind în aer refrînturile caftanului lui ; mai scôte al doilea cal și ér incepe alergătura pînă ce la al treilea cal se mai potolesce astîmpîrul lui și pîșesce sumeț cu calul seu. Spectatorii admiră caii lui și în urmă gurița lui umbă ca o morișcă. Vîndătorii de cai sînt ômeni tare prefăcuți și adese sciu a face din cai slăbănogi cai sîntoși, din cai pîntenogi suri și negri, dară se înțelege numai pe durata circului de pe toluca „Pulverthurm“ ; după aceea caută cumpărătorule, cum să-ți îndrepti și însănătoșezi calul, căci acela numai la tine s'a holnăvit.

Acesta-i iarmarocul cel mare și renumit din Cernăuți, la care mai de mult viniau o mulțime de boeri și tîrgoveții din Moldova și Ardeal. Acú s'au schimbat într'un mult și scade necontentit.

Êrna are Cernăuțul cu totul alt aspect. Vioiciunea Jidanilor se perde, ei stau în dughenile lor. Frigul de 20—25 graduri ascunde pe locuitori în case încălđite și aici se concentrază viața. De ești holteiu, vizitezi cafelele, restaurațiile, cluburile.

Dionisiu O. Olinescu.

Pipa moșului.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 345. —

Un tablou foarte original, ce n'are trebuință de explicațiune mai lungă.

Moșul a adormit lângă cartea sa grosă și pipa i-a căzut din gură.

Băiețelul care stetea lângă el, sări îndată la pipă, o apucă și luându-și o poziție bărbătească, începe a fumă, pe când soru-sa îl ajută a îndeplini această operațiune „păcătoasă“.

I. H.

Literatura și arte.

Operetă nouă. Junele compositor român din Bucovina, dl Tudor cav. de Flondor, ne adresează o scrisoare, anunțându-ne, că va scrie muzică pentru libretul operei-bufe „Noptea de St. George“ de dl Teodor Alexi, care tocmai acum se publică în foia noastră. Cu plăcere luăm notiță de această împărtășire; dorim dlui compositor inspirațiune fericită și succes bun!

✓ **Vêrful cu dor,** legenda reginei României, a fost tradusă în limba franceză de dl A. I. Odobescu, și imprimată la Montpellier, în tipografia dlor Hamelin Frères, într'un mod foarte artistic. O reproducțiune reușită a tabelului — scrie „Românul“ — spus anul acesta la „Salonul“ din Paris de pictorul român dl Mirea, însoțesc traducțiunea dlui Odobescu. Se știe, că subiectul tabelului dlui Mirea e luat din legenda „Vêrful cu dor“.

Dômnă se duce la băi. Schița astfel intitulată a redactorului foii noastre și publicată în nr. penultim al „Familiei“, s'a tradus și în limba ungherească și a apărut în nr. cel mai nou al revistei ilustrate din Budapesta: „Ország-Világ“.

✓ **Concert în Reșița.** Studenții români de pe la diferite gimnasii superioare arangiară la 19 iulie st. n. în Reșița-montană un concert, cu concursul corului vocal din localitate, în sala tirului dlui Pateșan cu următoarea programă: 1) Cuvânt de deschidere de dl V. Cornea, stud. abs. 2) „Hora Severinului“, muzica de Porumbescu, executat de corul vocal 3) „Moș Martin“, de Iul. Grozescu, declamare de T. Băiaș, stud. de clas. VIII. 4) „Rode“, concert A mol, II-er Satz, Duett pe violină, esec. de A. Perlfaster stud. abs. și G. Pocrean stud. de clas. VI. 5) „Amorul în poezie“, cefire de V. Cornea stud. abs. 6) „Gândesce-te la mine“, muzica de E. Popescu, esec. de corul vocal. 7) Declamațiune de G. Popoviciu stud. de clas. VIII. După producțiune urmă joc. Muzica: Braza din Cielova. Venitul curat fu destinat studenților români din Kecskekémét.

✓ **Scrierile lui Heliade.** A eșit de sub tipar la București „Satirele și fabulele lui I. H. Rădulescu“, un volum de 284 pagini, format 8°. Se află de vânzare la toate librăriile și la dl I. H. Rădulescu fiul, piața moșilor cu prețul de 3 lei 50 bani. Se află sub tipar: „Istoria critică universală“, scriere postumă.

✓ **Codul manierelor elegante.** Sub titlul acesta a apărut la București în edițiunea librăriei Ioanițiu un frumuseț volum legat și ornate cu inscripțiuni aurite, merit copiilor adolescenți, drept premiu la finele anului școlar și ca distracțiune pentru timpul vacanțelor. Prețul unui exemplar este 2 lei 50 bani. Instrucțiunea fără educațiune e ca diava fără sôre, sêu ca metalele prețioase în stare naturală! — ține reclamul cu care se anunță această carte de educațiune.

Diare noue. „Voința Națională“ se numește un nou diar politic apărut la București ca organ al partidei dlui I. C. Brătian, căci dl C. A. Rosetti cu mai mulți enși despărțindu-se de dl Brătian, „Românul“ nu

mai este organul partidei care actualminte se află la guvern. — „Bistrița“ a apărut la Băcău în România, — „Ecoul Severinului“ la Turnu-Severin.

C e e n o u ?

Societatea pentru fond de teatru român, precum semnalarăm și în nr. trecut, nu-și va putea ține adunarea generală din Arad la 28 și 29 august, cum s'a fiesat în adunarea din Lipova și pe care termin s'a și convocat, căci tocmai pe timpul acela va petrece acolo și Maj. Sa, inspectând manevrele. Deci comitetul Societății, în înțelegere cu inteligența română din Arad, a fiesat un termin nou și anume zilele de 27 și 28 septembrie st. n. Inteligența română din Arad, care a invitat cu atâta zel Societatea d'a-și ține adunarea generală în Arad, s'a intrunit la 22 l. c. în o conferință și a ales un comitet pentru arangierea acestei adunări. Acest comitet se compune din 16 persoane, sub președinția dlui avocat dr. Nicolae Oncu, și-și va da totă silința să facă tot ce este posibil în interesul succesului strălucit, care de sigur nici nu va lipsi.

Sciri din România. Dra Agala Bărsescu, societara teatrului de curte din Viena, terminându-și cu bun succes cura la Mehadia, s'a întors la Galați, pentru a-și revedea părinții. — Dna Elena Cuza, fosta Dômnă a României, însoțită de fiul seu cel mare prințul Alexandru Cuza, a sosit la moșia sa Ruginôsa în Moldova. — Dl Virgiliu Popescu, de origine din Lugos, actualminte profesor suplent la liceul din Ploesci, a fost numit, în urma concursului depus, profesor pentru catedra de limba și literatura italiană dela liceul Matei Basarab din București.

Bal la Beclean. În 13 iuliu a. e. s'a ținut în Beclean un bal românesc, precedat de o reprezentațiune teatrală, în favoarea școlii și bisericii române gr. c. de acolo, care a reeșit foarte bine, fiind cercetat de un public numeros și curat românesc, între care amintim pe Dd. Lazar Huza notar consistorial cu nepôta sa dșora Ludovica Huza, V. G. Borgovan cu soția sa, familia P. Bosca și T. Lupu și teologul abs. S. Coroian toți din Gherla, familia Pavelea și Mălai din Năsêud, oficierul Șoldea din Mititei, dșora Susana Secui dela Fizeș și cei din apropiere a fost bine reprezentați, prin notari, preoți, docenți etc., cari și-au petrecut până în dimineața următoare. Intratul înreg a fost 115 fl. și fiind că diletanții s'au remunerat, precum li s'au și căzut, cu 30 fl., venitul curat e de 50 fl. v. a. în favoarea școlului, în care a încurs și o colectă din Deș dela Dd. dr. Teodor Mihali avocat, Petru Mureșan proprietar, George Gradovicu candidat de avocat și dela S. Corpodean protoc. orfanal câte 1 fl., cu totul 4 fl. v. a. Balurile și teatrul din Beclean a ajuns a se bucura de un renume bun, ceea ce adevêresce succesul moral și material al acestora, care e a se atribui în prima linie docintelui Simeon Moldovan, la care a conlucrat Ioan Grec ca regișor, și Ioan Merzoc ca sprigimitor. Acești arangiatori și concucători din Beclean se pot recomanda drept model de imitare ori cărei comunități române. Diletanții aceștia se vor produce și la procsima adunare a desp. XII al Asociațiunii transilvane, care se va ține la 10 aug. a. e. în Lapușul unghuresc. L. V. M.

✓ **Institutul Andreian din Sibiu.** Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanu a adresat un circular cătră toate oficiile protopresbiterale din arhiepiscopie și cătră direcțiunea seminarului Andreian. În acest circulariu se ține, că anul școlar la numitul institut pedagogico-teologic se începe cu 1 septembrie st. v.; tinerii, cari doresc a fi primiți de elevi ai acestui institut în secțiunea teologică sêu în cea pedagogică și au pregătirile prescise, trebuie să-și prezente supliciele lor la consistoriul arhiepiscopesc cel mult până la 1 au-

gust st. v.; cei primiți prin consistoriu au a se prezentă la direcțiunea seminarială precis la 1 septembrie st. v. spre înmatriculare, și a depune acolo tot atunci taxa anuală de 60 fl. pentru convict. și o contribuire odată pentru totdeauna 2 fl. pentru biblioteca seminarială. Se înțelege de sine, că elevii, cari înainteză la anul al doilea său al treilea al cursului teologic său pedagogic, au de asemenea a se prezentă la direcțiunea seminarială precis la 1 septembrie st. v. pentru a se pune la rënd și a-și continuă cursul seminarial, depunând și ei tot atunci taxa anuală de 60 fl. pentru convict, dela care nime nu pôte fi dispensat. Cerculariul incheie, că: tinerii, cari nu se vor conformă esact acestor prescrie, nu vor fi primiți în numărul elevilor seminariali, respective nu vor fi acmiși la continuarea cursului seminarial.

In fundația „Zsiga”-iană din Oradea-mare sânt pentru anul școl. 1884/5 doue locuri vacante, pentru deplinirea cărora s'a scris concurs pe termenul de 20 aug. n. a. c. Dela concurenți se cere: a) atestat de botez, că sânt Români gr. or.; b) testimoniu școlastic de pe anul precedent; c) atestat de paupertate; d) certificat fiseal de vaccinare. Concursule sânt a se adresă dlui Simeon Bica, protopresb. în Oradea-mare.

Societatea de lectură „Inoc. M. Clainiană” a teologilor din Blaș, și-a ales la 7 iunie oficiali pe anul școlastic 1884/5 pe următorii dni: Președinte și redactor al foii „Furnica” Nicolau Toșan, cl. a. III; notar al corespondințelor Parteni Birlea, cl. a. III; cas-sar Victor Poruș, cl. a. II; controlor Basiliu Sêrb, cl. a. I; bibliotecar Alesandru Circa, cl. a. I; remânând a se alege notarul ședințelor cu începutul anului școl. viitor.

Gimnasiul din Caransebeș, pentru care atâta a luptat populațiunea din acele părți, în urma stăruințelor neobosite, totuș se va înființa. „Viitorul” scrie, că guvernul a dat voie granițerilor ca să pôta întemeia proiectatul și mult doritul gimnasiu românesc în Caransebeș. Cu plăcere înregistrăm acêsta scire și dorim ca ea să se și realizeze cât mai curênd, căci cultura e viitorul nostru și ori ce institut de cultură contribue la asigurarea acestui viitor!

Reuniunea învățătorilor români selăgeni a ținut adunarea sa generală în comuna Tașnad-Sântău, la 3 iuliu, sub conducerea vicariului Alimpiu Barbolovici ca președinte și a profesorului Gavril Trif ca vicepreședinte. Au ținut disertațiuni învățătorii: Dionisiu Valean: „Despre educațiune”, Ioan Lazar: „O privire scurtă asupra instrumintelor creșterii său educațiunii”, Vasiliu Oltean: „Unele cause ale sărăciei poporului român în timpul prezente, în combinare cu timpul trecut, înainte de acêsta cu 36 ani, adecă din 1848”. După ședință urmă un prânț comun, la care roștiră toasturi dnii Gavril Trif pentru casa domnitore, Rds. D. vicariu pentru episcopul diecesan. dl avocat Andrei Cosma pentru reuniunea acêsta. Mai toastară: protopopul Demetriu Cordian, Vasiliu Pâteaș, Patriciu Lobont, Vas. Oltean, Vasiliu Pop și alții. După prânț învățătorul Vasiliu Pop țină o prelegere practică. Festivitățile se ncheiară sêra cu un bal frumos, la care luară parte și familiile unguresei din ținutul acela.

Avis! Avênd a regulă cassa almanachului soc. acad. „România Jună” și a face o dare de sêmă în cestiunea acêsta, rugăm pe domnii colectanți, cari mai au esemplare din almanach spre vândare, să binevoiescă a ne trimite sumele eventual incurse său a ne inapoia esemplarele sub adresa societății, la cas decă nu se mai pot vinde într'un timp mai scurt, pentru ca

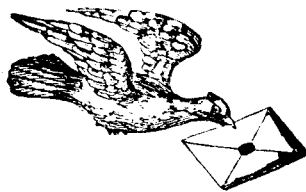
să luăm alte dispoziții în privința acêsta. Pentru comitet: *A. Popp. Emiliu Codru Dragoșan* președinte.

Scrieri române oprite. Ministeriul de comunicațiune al Ungariei a dat ordin ca să se refuze debitul poștal pentru țerile coronei unguresei următoarelor diare din Bucuresci: „Poporul”, „Solidaritatea”, „Resboiul” (Grandeau) și următoarelor călindare asemenea de acolo: Călindarul Național și Călindarul Trăian.

Din o anticameră. O fôia din Amsterdam povesteste următoreia întâmplare: Dr. Metzger nu face nici o deosebire între bolnavii sei: toți trebuesc să mergă la el acasă și să aștepte în anticameră până le vine rëndul. Acum câteva săptămâni se află printre alți ômeni, ce așteptau acolo, și o femeia sărăcăcios îmbrăcată, êr lângă ea stă o altă femeia într'o haină elegantă și bine făcută. Cea dinteu se întorse cătră vecina sa și dișe: „Ah, e grôznic așteptatul ăsta. Nu cumva ai și dta vre-un copil acasă?” — „Nu”. — „S: apoi alt neajuns: când te întorci dela așa lungă viziță, îți găsești casa nemăturată, necurățită, cum ai lăsat'o”. — „La mine nici odată nu se întâmplă; ômenii mei fac rënduielă în tôte și tot la vreme”. — „Dar mâncările, de bună sêmă le faci dta?” — „Nici ăstea nu le fac eu; mânânc totdeuna la ospetăria”. — „Decă-i așa, poți să me lași pe mine mai nainte și de vreme ce nimic nu ai de lucru, să me aștepti până sfișese eu. Vrei să schimbăm numerii?” — „Bucuroș”, grăi femeia, care nu eră alta decăt — împărătesa Austriei, Elisabeta.

Corsetul. La opera din Frankfurt, tinera soție a unui membru din orchestră, leșinând fără veste, în câteva minute muri. Causa a fost prê strênsa încorsetare.

Poșta Redacțiunii.

Bienși. Ghicirurile de șac nu se pot publică, fiind că versurile din ele sânt rele. Ai putut găsi ușor strofe bune în poezii noștri.

Ceruvanti. Nu versuri așteptăm noi, ci refuiera restanței, despre care ți s'a scris.

Contra speranția. Nu e fără ôreș-care vervă, dar cealaltă

(„Inimioare iubitoare”) e mai slabă.

Dnei A. N. Dôră în altă formă. Acea i se va potrivi mai bine.

Dlui I. M. Nu.

Nu-mi trebec. Nici noue.

Iasi. Bêtrân! De când? Așteptăm prosa promisă mai de mult.

B. Poci. De mult n'am primit nimica.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminea	7-a	după	Rusale. Evang. dela Mateiu c. 9, v. 6, a inv. 7.		
Duminea	15	27	Mart. Kiric	4 30	7 42
Luni	16	29	Ieromon. Anthinogen	4 31	7 40
Marti	17	28	Mart. Marina	4 33	7 38
Mercuri	18	30	Mart. Iacint	4 34	7 37
Joi	19	31	Maica Macrina	4 36	7 36
Vineri	20	1	(†) Profetul Ilie	4 37	7 35
Sâmbetă	21	2	Pâr. Simeon	4 38	7 33

La nr. de astăzi se alătură apelul comitetului pentru înființarea Societății „Opinca Română”.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.